

‘... สำรวมตามพระปาฏิโมกข์ เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม
ทำตามข้อที่พระองค์ทรงอนุญาตได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ดี
ถ้าไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์มีความอายนัก มีความสะดุ้งกลัวนัก
อายว่าเป็นพระไม่บริสุทธิ์ ตายไปต้องไปนรก ไม่ต้องไปไหน
กลัวอย่างนี้ ให้ทำตัวอย่างนี้ ...’

‘... ถ้ามีหิริโอตตปปะจะเอาหน้าไปไว้ที่ไหนล่ะ เขาถึงพุทธรัตนะ
ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะกัน มีหิริโอตตปปะก็อายตายโหงล่ะสิ
ไม่ถึงไม่ยอมกัน นั่งกันหลังหักตายเลย เอาละ
ถ้าไม่ถึงก็ตาย ไม่ได้ก็ตายแหละที่เดียว เอากันละ ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๖๖

หิริโอดตตปปะ ๑

๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๕

อิทานิ ตสฺส ภควโต อรหโต สหฺมาสมพุทฺธสฺส ปรีนิพฺพานโต
ปฏฺจาย เอกุณฺสจตุสตาธิกา นิเว สํวจรสทสฺसानิ อติกุณฺตานิ
ปจฺจุปนฺนกาลวเสน ผคฺคฺคณฺมาสสฺส ปณฺจวิสฺติมํ ทินฺนํ วารวเสน ปน โสรวาโร
โทติ เอวํ ตสฺส ภควโต ปรีนิพฺพานา สํสณฺายูกาลคณฺหา สลฺลภฺเจตพฺพา
สภฺกภจํ ชมฺโม โสิตพฺโพติฯ

ศุภมัสฺสํ พระพุทฺธศาสนายูกาล จํเดิมแต่ปรีนิพฺพานแห่งพระองค์สมเด็จพระผู้มี
พระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทฺธเจ้านั้น บัดนี้ล่วงแล้วได้ ๒๕๕๕ พรรษา ปัจจุบันสมัย
กุมภาพันธ์มาส สุรทินที่ ๒๕ โสรวาร ของพุทฺธปรีนิพฺพานอันกำหนดนับศาสนายูกาล
จํเดิมแต่ปรีนิพฺพานแห่งพระองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น มีนัยอันจะพึงกำหนด
นับด้วยประการฉะนี้ เบื้องหน้าแต่นี้จึงตั้งสมณาวารจิต พังธรรมภาสิตดังจะแสดงต่อไปนี้
โดยเคารพเทอญ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สหฺมาสมพุทฺธสฺส (๓ ทน)

หิริโอดตตปสมฺปนฺนา

สภฺกชมฺมสมาธิตา

สนฺโต สปฺปรีสา โลก

เทวชฺมมาติ วุจฺเจเรติฯ

ฐ.ชา.(บาลี) ๒๗/๖/๓

ณ บัดนี้ อาตมภาพจะได้แสดงธรรมอันประเสริฐเรียกว่า หิริโอดตตปธรรม
ธรรมนี้สำหรับอุปการะสัตว์โลกให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขไปตามๆ กัน ก็เพราะอาศัย
ธรรมคือหิริโอดตตปะนี้เป็นธรรมสำคัญคุ้มครองสัตว์โลก ให้สัตว์โลกร่มเย็นเป็นสุข ไม่
กระทบกระเทือน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่เสียดสีซึ่งกันและกัน ไม่ริษยาใน
กันและกัน ก็เพราะอาศัยหิริโอดตตปะนี้แหละเป็นข้อสำคัญ นักปราชญ์ทั้งหลายตั้งแต่

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ท่านอุบัติตรัสขึ้นในโลก ธรรมอันนี้มีอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าอุบัติบังเกิดขึ้น ให้สัตว์ในโลกอาศัยร่มเย็นเป็นสุขก็เพราะอาศัยธรรมนี้ เรียกว่า หิริโอตตปปะ

สัตว์โลกหมดทั้งสากลโลก หญิงและชายก็ดี ถ้าไม่มีความละอายมีความเกรงกลัวกันแล้ว ย่อมเบียดเบียนซึ่งกันและกันเป็นเบื้องหน้า ไม่ได้รับความสุขไปตามกัน เพราะอาศัยเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยกายบ้าง เบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยวาจาบ้าง เบียดเบียนซึ่งกันและกันทางใจบ้าง

เบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยกายนั้น แสดงวัตถุให้เห็นปรากฏ เมื่อเป็นพ่อค้าแม่ค้าก็รุกรานกันในการค้านั้นๆ รุกรานกันในการค้านั้นๆ ด้วยกายบ้าง รุกรานกันในการค้านั้นๆ ด้วยวาจาบ้าง นี่ก็เพราะอะไร? อาศัยอะไร? เพราะปราศจากหิริและโอตตปปะ ถ้ามีหิริความละอายแก่ใจแล้ว โอตตปปะความสะดุ้งกลัวอยู่แล้ว ไหนเลยจะเบียดเบียนกันด้วยกายบ้าง ไหนเลยจะเบียดเบียนกันด้วยวาจาบ้าง ไม่กล้าจะทำลงไป เพราะให้ความเดือดร้อนซึ่งกันและกัน เห็นปรากฏเฉพาะหน้าเฉพาะตาเช่นนั้น

บุคคลผู้มีหิริและโอตตปปะตั้งอยู่ในทอธรรม ธรรมอันประเสริฐเช่นนี้แล้ว ไม่กล้าประพฤติดะเมิดเช่นนั้นได้ ทั้งกาย ทั้งวาจา อายนัก ให้ความทุกข์เขาด้วยกาย อายนัก ให้ความทุกข์เขาด้วยวาจาก็อายนักเหมือนกัน มีแต่ให้ความสุขกันทางกาย ความสุขกันทางวาจา ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การค้าก็ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

แม้ถึงจะเป็นชวานาเล่า ก็เบียดเบียนกันด้วยกายปรากฏอยู่ รุกคั้นไร้คั้นนากันไปตามหน้าที่ เบียดเบียนกันเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่นนี้ เหล่านี้ หรือไม่กระนั้นรุกรานปรากฏต่อหน้าต่อตา จนกระทั่งถึงเป็นความกันเืองในศาล อย่างนี้น่ารำคาญ เพราะคนปราศจากความละอายและความสะดุ้งกลัว ปราศจากหิริและโอตตปปะ เรียกว่า **อหิริต อโนตตปปิ** ไม่มีความละอายไม่มีความกลัว หน้าด้านใจด้าน พวกมนุษย์คนพาลแท้ๆ พวกหิริโอตตปปะหน้าบางใจบาง หน้าอ่อนใจอ่อน ประพฤติให้ความสุขเขาทั้งข้างนอกข้างใน อย่างนี้เรียกว่า **อหิริต อโนตตปปิ** พวกที่ให้ความร้อนเดือดร้อนเขาเป็น **อหิริต อโนตตปปิ** ไม่มีความละอาย ไม่มีความสะดุ้งกลัว พวกมีความละอาย มีความสะดุ้งกลัวนั้น ไม่ให้ความทุกข์เขาทั้งทางกาย วาจา ทั้งข้างในข้างนอก ตลอดถึงใจก็เหมือนกัน การทำนาหรือทำสวนทำอะไรไม่เข้าใจ ให้ความร้อนกันต่อหน้าต่อตาไม่ใช่เช่นนั้น นั่งอยู่ต่อหน้าบ้านใกล้เรือนเคียงกัน รุกนินทรุกหนอยในกันและกัน ไม่อาย อย่างนี้ให้ความทุกข์กัน พวกอาย ให้ความสุขกัน ไม่ให้ความทุกข์กัน

เพราะฉะนั้นต้องมีความละอาย ไม่ใช่แต่เพียงว่าชาวนาชาวสวนหรือพ่อค้าแม่ค้ามาขาย นักปกครองแผ่นดินก็รุกรกัน พระเจ้าแผ่นดินองค์ไหนรุกรานผู้อื่นแล้ว พระเจ้าแผ่นดินองค์นั้นเรียกว่า **อหิริต อโนตตปปี** ไม่มีความละอาย ไม่มีความสะดุ้งกลัว ให้ความเดือดร้อนแก่เขา ลดชั้นเป็นลำดับลงมาจนกระทั่งถึง ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา เข้ามาบวชในธรรมวินัยแล้วยังให้ความเดือดร้อนกันด้วยกายด้วย ให้ความเดือดร้อนกันด้วยวาจาด้วย นี่ก็เบียดเบียนกันเหมือนกัน ไม่ได้รับความสุขไปตามกัน เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ไม่ใช่แต่เท่านั้น เป็นมหาเปรียญเล่าเรียนในโรงเรียนก็เหมือนกัน เบียดเบียนกันด้วยกาย เบียดเบียนกันด้วยวาจา เบียดเบียนกันทางใจ ให้ความทุกข์ให้ความเดือดร้อนในกันและกัน นี่เบียดเบียนทั้งนั้น สามเณรก็ดุจเดียวกัน **หิริต โอตตปปี** ให้ความละอาย ให้ความสะดุ้งกลัว นั่นเป็นข้อสำคัญ ความละอายและความสะดุ้งกลัว ไม่เบียดเบียน ให้ความเดือดร้อนคนอื่นด้วยกายไม่มีเลย ให้ความเดือดร้อนคนอื่นด้วยวาจาไม่มีเลย ให้ความเดือดร้อนคนอื่นด้วยใจไม่มีเลย ไม่เบียดเบียนเขาที่เดียวเป็นเด็ดขาด ถ้าว่าอุบาสกอุบาสิกาประพฤติอย่างนี้ สามารถตั้งนี้แล้วละก็ ให้ความสุขกับตนและบุคคลผู้อื่นด้วย เป็นอุบาสกจริงๆ เป็นอุบาสิกาจริงๆ สามเณรเล่า ภิกษุสามเณรเล่า ก็เป็นภิกษุสามเณรจริงๆ ชื่อตรงต่อพระพุทธศาสนา **อหิริต อโนตตปปี** มีความไม่ละอายความไม่สะดุ้งกลัว เลิกชะ เหลือแต่ความละอายความสะดุ้งกลัว ว่า **หิริต โอตตปปี** มีความละอายมีความสะดุ้งกลัวอยู่เช่นนี้แล้วตั้งใจให้แน่นแน่ว นี่เป็นเริ่มต้นการประพฤติปฏิบัติในศาสนา เมื่อตั้งอยู่ใน **หิริต โอตตปปี** เช่นนี้แล้ว ท่านเชิดชูว่า นั่นแหละตั้งอยู่ในธรรมอันขาวแล้ว เกื้อกูลในธรรมอันขาวแล้ว ถูกต้องร่องรอยทางนักปราชญ์ราชบัณฑิตแล้ว

ท่านยังประสงค์ไปอีก นี่แหละ **สนฺโต** เป็นธรรมเครื่องสงบระงับ เครื่องสงบระงับเสียง ไม่มีใครมาโจทหาว่ากล่าว สงบระงับหมด เรื่องราวทั้งหลายเหล่านั้นสงบหมด เงียบหมด เรียบร้อย อยู่บ้านใกล้กันก็ไม่มีเสียง ก็เพราะอาศัยความละอายความสะดุ้งกลัวนี้เข้าค้ำจนอยู่ เมื่อไม่มีเสียงเช่นนั้นก็ชื่อว่า **สนฺโต** เป็นผู้สงบระงับ **โลกเทวธมฺมา เทวธมฺมาติ วุจฺจเร** นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมกล่าวว่า นี่เป็นธรรมอันประเสริฐในโลกด้วยประการดังนี้ นี่หลักจำไว้นะ

วันนี้จะอธิบายแปลบาลีเป็นปราชญ์ต่อไป ให้เราท่านทั้งหลายเข้าใจชัดเจน แจ่มในการที่จะแสดงต่อไปนี้ เอละ ว่ากันตามขอบเขต เมื่อเป็นอุบาสกอุบาสิกา เรียกว่า **อุปาสโก** นะแปลว่าอะไร แปลว่าผู้มันอยู่ในศีล ๕ มันอยู่ในพระรัตนตรัย ศีล ๕ กรรมบถ ๑๐ แน่นหนาทีเดียว ไม่พัวพันทีเดียว เรียกว่าอุบาสก เรียกว่าอุบาสิกา ชายมันอยู่ในศีล ๕ มันอยู่ในกรรมบถ ๑๐ นี้ได้ชื่อว่าเป็นอุบาสกแท้ๆ เบื้องต้นไม่มีพุทธกาล เป็นอุบาสกใช้ได้ มันอยู่ในศีล ๕ ถ้าว่าในพุทธกาลมันอยู่ในไตรสรณคมน์ด้วย มันอยู่ในศีล ๕ มันอยู่ในไตรสรณคมน์ นี้เรียกว่าเป็นอุบาสก ถ้าหญิงก็เรียกว่าเป็นอุบาสิกา แปลเป็นภาษาว่า **อุปาสโก** แปลว่าผู้เข้าใกล้ หรือผู้ใกล้พระรัตนตรัย มันอยู่ในศีล ๕ ศีล ๕ นะไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นนิจศีลทีเดียว

เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ตัวเป็นให้จำตาย ไม่ใช่ให้ผู้อื่นฆ่า เห็นว่าการฆ่าสัตว์เป็นเบียดเบียนเขา ผิดขนบธรรมเนียมของคนดี ก็เว้นขาดจากใจเสีย การฉกฉกสมบัติของคนอื่นมาเป็นของของตน นี่ก็เป็นหน้าที่ของคนพาลให้ความทุกข์เขาเป็นเบื่องหน้า เราไม่ปรารถนาจะประพฤตินั้น ให้ความสุขเขาเป็นเบื่องหน้า เว้นขาดจากการถือเอาพัสดุที่เจ้าของเขาไม่ให้อย่างการแห่งขโมย ด้วยตนเอง และไม่ชักชวนบุคคลผู้อื่นด้วย อย่างนี้เรียกว่ามันอยู่ในการอดกินนาทาน ข้อ ๓ การประพฤติกองกาเมสุมิฉฉาจาร ประพฤติล่วงลักเขา ลูกเขา เมียเขา สามีเขา ลักให้เจ้าของเดือดร้อนรำคาญ อย่างนี้น่าอภัยสลดสู น่าเกลียดน่าชัง ประพฤติไม่ได้ คนดีประพฤติไม่ได้อายนัก ไม่ประพฤติไม่ล่วงในข้อนั้นๆ ไม่จบบ้างล่วงเกินในข้อนั้นๆ นี้ได้ชื่อว่ามันอยู่ในกาเมสุมิฉฉาจาร การกล่าวปดไม่จริงหลอกลวงต่างๆ นี่เป็นคนเลว ไม่ใช่คนดีเราประพฤตินั้นไม่ได้ เว้นขาดจากใจเรื่องปด คำที่เรียกว่าปดนะรู้ณะ ตัวจะกล่าวออกไปตัวก็รู้ว่าไม่จริง แต่ว่าขอไปที จนแค้นเข้าแล้วขอไปที อย่างนี้ไม่ใช่อุบาสก อย่างนี้ไม่ใช่อุบาสิกา เป็นอุบาสกอุบาสิกาจอมปลอมไป นี่ทำให้ศาสนาเสียเสีย ทำให้องรอยตำราศีลเสียหมด นี่ปรากฏว่าเป็นคนประทุษร้ายศาสนา ประทุษร้ายศาสนาก็ประทุษร้ายตัวของตัวนั้น ไม่ใช่ประทุษร้ายใคร ให้มันอยู่ในไม่พูดปด มันทีเดียว ไม่ใช่ให้ผู้อื่นปดด้วย แน่นนอนใจ ข้อที่ ๔ ๕ ไม่ดื่ม น้ำที่ห้ามบุคคลผู้ดื่มให้เมาอันเป็นที่ตั้งของความประมาท ไม่ดื่ม น้ำที่ห้ามบุคคลผู้ดื่มให้เมาอันเป็นที่ตั้งของความประมาท เว้นขาดจากน้ำที่ห้ามบุคคลผู้ดื่มให้เมาทีเดียว ไม่ดื่มเหล้า ไม่ดื่มสุราทีเดียวที่สุดถือเคร่งๆ บุหรี่เขาก็ไม่สูบ เห็นว่าเป็นของเมา สงเคราะห์เข้าในเครื่องมีนเมา ไม่เสพทีเดียว

อย่างนี้ มันอย่างนี้ใช้ได้ เรียกว่ามันในศีล ๕ เมื่อมันในศีล ๕ เช่นนี้ ชาย เรียกว่าอุบาสก หญิงเรียกว่าอุบาสิกา แต่ยังไม่เต็มที ต้องมันในพระไตรสรณคมน์ ด้วย มันอยู่ในไตรสรณคมน์นี้แหละถึงจะต้องการในทางพระพุทธศาสนา มันอยู่ใน พระไตรสรณคมน์นะ หญิงก็เข้าถึงพระไตรสรณคมน์ ชายก็เข้าถึงพระไตรสรณคมน์ เออ ถึงพระไตรสรณคมน์นะ ถึงด้วยปาก หรือถึงด้วยใจ หรือถึงด้วยวาจา ถึงด้วย ปาก หรือถึงด้วยใจ หรือถึงด้วยกาย ถึงด้วยกาย หรือถึงด้วยวาจา หรือถึงด้วยใจ นี่ก็ ดูซิ? ที่ต้องประสงค์ทางพุทธศาสนานะ ถึงด้วยกายๆ ถึงด้วยวาจา ถึงด้วยใจ ถึงด้วย กายนะ กายไหว่นบเคารพต่อพระรัตนตรัย รู้ได้ยังงี้ว่าคนนี้นมันอยู่ในพระไตรสรณคมน์ แล้ว รู้ทำไมไม่รู้ รู้ที่เดียวแหละ รู้ที่เดียว ผ่านวิหารลานพระเจดีย์ละก็รู้ที่เดียว กิริยามารยาท เดินก็รู้ จะแสดงมารยาทอย่างใดก็รู้ เดิมดูถูกดูหมิ่นที่เคารพอยู่แล้ว ละก็ เอ้า นี่เขาไม่มีไตรสรณคมน์หรอก เขาไม่มีเสียแล้วไตรสรณคมน์ แกทำลายของ แกเสียแล้ว หรือภิกษุสามเณรที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอสมณะเช่นนี้ ไม่ได้เสียหายอย่าง หนึ่งอย่างใด อุบาสกอุบาสิกาผ่านภิกษุสามเณรไปไม่มีความเคารพอ่อนน้อม เหล่านี้ได้ ชื่อว่า ไตรสรณคมน์ก็ไม่มี ยังไม่มีมันอยู่ในสันดาน ถ้าว่าแกมีมันในสันดานละก็ ผ่าน พระเจดีย์ หรือวิหาร หรือพัทธสีมาใดๆ เข้าไปในสถานที่นั้น สกปรกเปรอะเปื้อนแกทำ สะอาดหมดทีเดียว ไม่ให้สกปรกเปรอะเปื้อนทีเดียว นั่นแกเคารพแกมันในพระไตร สรณคมน์ มันละ ปฏิบัติวัตรฐากทีเดียว ภิกษุสามเณรก็เคารพนบนอบทีเดียว นี่มัน อยู่ในพระไตรสรณคมน์ นี่เป็นแต่เพียงว่า ขอถึงพระไตรสรณคมน์นะ เป็นแต่เคารพ ด้วยกาย เคารพวาจา วาจาก็ต้องสาธุการอยู่ แล้วก็ใจ ใจก็อ่อนน้อมอยู่ เหล่านี้ได้ ชื่อว่ามันอยู่ในพระไตรสรณคมน์ แต่ว่ายังไม่เข้าถึงไตรสรณคมน์ ยังไม่ได้ไตรสรณคมน์ เป็นแต่มันอยู่เพียงเท่านั้นเอง ต้องให้เข้าถึงไตรสรณคมน์ให้ได้ไตรสรณคมน์

ไตรนั้นอะไร? ไตรนั้นแปลว่า ๓ สรณะ นะเขาแปลว่าแก้ว หรือแปลว่าที่พึ่ง แปลว่าแก้ว หรือแปลว่าที่พึ่ง ไตรสรณะ สรณะเขาแปลว่าที่พึ่ง ไตรนะแปลว่า ๓ ที่พึ่ง ๓ อย่าง คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ เข้าถึงพุทธรัตนะ เข้าถึงธรรมรัตนะ เข้า ถึงสังฆรัตนะ เป็นชั้นๆ เข้าไป หลายชั้นจริง ที่เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ นะมันหลายชั้นจริง ไม่ใช่ชั้นเดียวสองชั้น ถึงไม่ใช่ง่ายถึงยากนัก ถึงยากโดยประการ ไฉน? ถึงเป็นชั้นๆ เข้าไป

ถึงกายมนุษย์นี่ก็ชั้นหนึ่ง ปฏิบัติถูกสัดถูกส่วนเข้า ถึงกายมนุษย์ละเอียด ที่มัน นอนผืนออกไป ทำหน้าที่ผืน พอเลิกผืนมันก็เข้าอยู่ในศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็น

กายมนุษย์ชะ นั้นกายมนุษย์ละเอียด ให้เข้าถึงกายทิพย์อีก ชั้นที่ ๓ เข้าไป ผันใน ผันเข้าไป ก็ยังไม่ถึงไตรสรณคมน์ ให้เข้าถึงกายทิพย์ละเอียดอีก เป็นชั้นที่ ๔ เข้าไป ก็ยังไม่ถึงไตรสรณคมน์ กายใหญ่หนักขึ้นไป เข้าถึงกายรูปพรหมอีกเป็นชั้นที่ ๕ เข้าถึงกายรูปพรหมละเอียดอีก เป็นชั้นที่ ๖ เข้าถึง กายรูปพรหมอีกเป็นชั้นที่ ๗ เข้าถึงกายรูปพรหมละเอียดอีกเป็นชั้นที่ ๘ นี่ยังไม่ถึงไตรสรณคมน์ เข้าถึงเป็นลำดับ ยังไม่ถึงไตรสรณคมน์ ยังไม่ได้ไตรสรณคมน์ เป็นแต่มันๆ อยู่เท่านั้นแหละ ต้องให้ได้ไตรสรณคมน์ ถึงพระไตรสรณคมน์ทีเดียว ให้เข้าถึงธรรมกาย รูปเหมือนพระ ปฎิมาการเกิดดอกบัวตูม สีเป็นกระจกคั่นช่องสองเงาหน้า หน้าตักหย่อนกว่า ๕ วา สูง ๕ วา หรือหน้าตักเต็ม ๕ วา สูง ๕ วา อย่างนี้ได้ชื่อว่าถึงไตรสรณคมน์ ได้ไตรสรณคมน์ ละ ไม่ว่าจะเป็นวันกลางคืน นิ่ง นอน เดิน ยืน อิริยาบถทั้ง ๔ นึกเวลาไรเห็นแจ่ม ใจก็ติดอยู่ในพระไตรสรณคมน์ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนั้น ให้มันลงไปอย่างนั้น ไตรสรณคมน์ชั้นนี้เป็นโคตรภู

เข้าถึงไตรสรณคมน์อีกชั้นหนึ่ง กายพระโสดา พระโสดาละเอียด กายพระโสดา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดาละเอียด นี่เป็นชั้นที่ ๒ เข้าไป ชั้นที่ ๓ เข้าไปอีก เข้าถึงกายพระสกิทาคา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคา พระสกิทาคาละเอียด เข้าไปชั้นที่ ๔ เข้าไป เข้าไปถึงกายพระอนาคา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคา กายพระอนาคาละเอียด ชั้นที่ ๕ เข้าไปเข้าถึงกายธรรมพระอรหัต ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหัต กายพระอรหัตละเอียด นี่เข้าไปถึง ๕ ชั้น เข้าไปถึงแค่นี้ เรียกว่า ตั้งอยู่ในพระไตรสรณคมน์ ได้พระไตรสรณคมน์

นี่ในศาสนานิยมอย่างนี้ ไม่ใช่แต่เพียงว่าทำกันเล็กๆ น้อยๆ ละก็ไม่สำเร็จ ประโยชน์ ไม่ใช่เช่นนั้น เอาจริงๆ ปฏิบัติจริงๆ กัน ได้จริงๆ กัน ถ้าได้จริงๆ มารไม่ขวาง เหาะเหินเดินอากาศได้จริงๆ นะ ไม่ใช่ของพอดิพอร้าย เมื่อเราเข้าเนื้อเข้าใจ เพียงแค่นี้ จะแสดงหิริโอตตปปะให้ฟังวันนี้

หิริโอตตปฐมฺปนุภา มีความละอายและความสะดุ้งกลัว ศีล ๕ ลิกขาบท ที่ละ ลิกขาบทขึ้นไป ไม่บริสุทธิ์ข้อไหนละอายนักทีเดียว อายุตัวเองนะไม่ได้อายใครนะ ไม่บริสุทธิ์ข้อไหนละอายนัก อายุตัวเองนักทีเดียวอายนัก ไม่ล่วงละเมิด ล่วงละเมิด เข้าข้อใดข้อหนึ่งละอายนัก ต้องรักษาครูบาอาจารย์ต่อเสียทีเดียว ล่วงล้าไปข้อใดข้อหนึ่งละก็ ไม่นิ่งเฉยอยู่ละ บอกตรงๆ ที่เดียวอายนัก ต่อเสียทีเดียว ต่อเสียให้ได้ ถ้าไม่ต่อ กลัวศีล ๕ บกพร่องไป จะไปนรกแล้วแก ไม่ต้องไปไหนละ ตายแกต้องไป

นรกละ บกพร่องไปข้อใดข้อหนึ่ง ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมข มุสาข สุราข ข้อใดข้อหนึ่งบกพร่องจะต้องไปนรกทุกข้อเดียว

ขาดข้อปาณาติบาตแกก็ต้องไปสัณฺฑีผละ ไม่ต้องไปไหนละ ขาดแค่อกทินนาทานแกก็ต้องไปกาฬสตุตตนรกละ ไม่ต้องไปไหนละ ขาดแค่กาเมสุมิจนจารก็จะต้องไปสังฆาต นรกละ ๓ ข้อละ แกขาดแค่มุสาข ลงไป แกก็ต้องไปโรรูนนรกละ แกขาดแค่สุราข ลงไป แกต้องมหาโรรูนนรกละ ๕ ขุมเป็นลำดับลงไปเชียว แกไม่ต้องไปไหนละ กลัวทีเดียว เมื่อละอายแก่ใจแล้วก็กลัวนรก ต้องปรับเราแน่ เราต้องไปนรกแท้ทีเดียว ขาดข้อใดข้อหนึ่ง มีความละอายและความสะดุ้งกลัว ไม่ยอมให้ศีลขาดหมดเด็ดทีเดียว เด็ดทีเดียวทีเดียว ให้บริสุทธิ์ตั้งแต่ ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมข มุสาข สุราข ไม่ขาดตกบกพร่องทีเดียว นี้อย่างนี้เรียกว่าอุบาสก ย่อยๆ เรียกว่าอุบาสกละนะ แล้วก็เรียกว่าอุบาสิกาด้วย

ถ้ายังไม่มีไตรสรณคมน์ก็อุบาสกนอกศาสนา อุบาสิกาก็นอกศาสนา ยังไม่เข้าในศาสนาเลยนะ แค่นี้ละ ปฏิบัติแค่นี้ยังไม่เข้าในศาสนา เป็นอุบาสกนอกศาสนา เป็นอุบาสิกานอกศาสนา จะให้เป็นอุบาสกในศาสนา เป็นอุบาสิกาในศาสนาต้องเข้าถึงไตรสรณคมน์ เข้าถึงไตรสรณคมน์ คือ พุทโธ ธมโม สงฺโฆ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ

เมื่อเรามีศีล ๕ มัน บริสุทธิ์บริบูรณ์ดี มีใจเบิกบาน สำราญใจ มันอยู่แค่ศีล ๕ เช่นนี้ ก็ประกาศได้แล้วว่า **หิริโตนิตยปสมฺปนฺนา** แกถึงพร้อมด้วยความละอาย ความสะดุ้งกลัวละ ความละอาย มีศีลบริสุทธิ์ สมบูรณ์บริบูรณ์ ไม่มีอายนัก ไม่มีทั้งอายและทั้งสะดุ้งกลัวด้วย กลัวจะไปนรก กลัวจะไปอบายภูมิ ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง กลัวนัก แล้วก็ เมื่อบริสุทธิ์อยู่เช่นนั้น **สุกฺกธมฺมสมาหิตา** เกื้อกูลแล้วในธรรมอันขาว ศีล ๕ นั้นแหละขาวผ่องไม่มีราคะทีเดียว เรียกว่า **สุกฺกธมฺมสมาหิตา** ผ่อง ขาวผ่องทีเดียว

สนฺโธ นี่แหละเป็นวัตรธรรมเครื่องสงบระงับในโลก ตั้งแต่ๆ ปฐมที่แรก ตั้งแต่ปฐมแผ่นดินมา ตั้งแต่ปฐมกษัตริย์มา ปกครองโลกด้วยคุณธรรม ๕ ประการนี้ ร่มเย็นเป็นสุขเบิกบานสำราญใจ เว้นจากฆาตว์ ลักฉ้อ ประพฤติผิดในกาม พุดปด เสพสุรา ๕ ข้อนี้เท่านั้นแหละ ในโลกไม่ต้องมีคู่มือตาราง สบายอกสบายใจ ได้รับความเบิกบาน ร่มเย็นมาตลอดสาย บัดนี้เราในวัดนี้ ภิกษุสามเณรก็ให้บริสุทธิ์ในศีล ๕ ได้จริงๆ อุบาสกอุบาสิกาก็บริสุทธิ์ในศีล ๕ จริงๆ จะไม่ได้ทะเลาะกันเลย จะไม่มีบาดหมางกัน

เลย จะไม่พิจารณาอีกเลย ถ้าพิจารณากันก็เรียกว่าก็ไม่มีศีล ๕ แล้วละแก เลอะแล้วละ เหลวแล้วละ นี่ใช้ไม่ได้แบบนี้ อย่างนี้ใช้ไม่ได้ เมื่อเข้าใจหลักดังนี้แล้วก็ ๕ สิกขาบทนี้ หิริโอตตปปะ ละอายไว้ให้ดี ถ้าไม่มีละอาย สะดุ้งกลัวไว้ให้ดี ไม่มีจะตกนรก แน่นนอนทีเดียว ได้ชื่อว่าตั้งอยู่ใน เกื้อกูลแล้วในธรรมอันขาว ได้ชื่อว่าสงบระงับแล้ว เมื่อสงบระงับแล้วเช่นนี้ละก็ นักปราชญ์ทั้งหลาย สัปบุรุษทั้งหลายยอมกล่าวบุคคลนั้น ว่าตั้งอยู่ในธรรมอันประเสริฐ ว่าตั้งอยู่ในเทวธรรม ตั้งอยู่ในธรรมอันประเสริฐ ตั้งอยู่ในเทวธรรม คนนั้นแม้ถึงเป็นมนุษย์อยู่ บริสุทธิ์ในศีล ๕ ผู้ชายก็เรียกว่า สมมติเทวดา ผู้หญิงก็เรียกว่าสมมติเทวดา เออ ไม่ใช่เป็นของต่ำ เป็นสมมติเทวดาทีเดียว ยกย่องสูงอย่างนั้น คือ คุณธรรมนั่นเองยกตัวเอง คุณธรรมความบริสุทธิ์ ศีล ๕ นั่นเองยกตัวเอง เป็นคนตั้งอยู่ในเทวธรรม ธรรมของเทวดาทีเดียว ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดาทีเดียว เป็นเทวดาทั้งมนุษย์นี้แหละ สมมติเทวดานั้นเอง

มันอยู่ในศีล ๕ แค่นี้ ก็ต้องให้สูงขึ้นไปกว่านี้ บัดนี้มีพุทธศาสนา เราเข้าถึงพระไตรสรณคมน์ คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ หรือว่าในศีลเสียก่อนก็ได้ เมื่อมันในศีล ๕ ละก็ ศีล ๘ ให้มันแบบเดียวกันนี้ แบบเดียวกันนี้ วิกาลโภชน เว้นจากบริโภคอาหารในเวลาวิกาลตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงอรุณใหม่ นี่วันนี้เราสมทานแล้วจนถึงอรุณใหม่ ให้มันเชียวนะ อย่าให้ล่อกลั่นนะ มันคงทีเดียว รักษา มันคงอยู่ในวิกาลโภชน ไม่บริโภคอาหารในเวลาวิกาล ตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงอรุณใหม่ที่เดียว นี่ได้ชื่อว่า รักษาวิกาลโภชนไว้ได้ ไม่บริโภคอาหารในเวลาวิกาลเช่นนี้ นี่ได้ชื่อว่าทอนกำลังว่าจะตัดเสียซึ่งความอยากความปรารถนาให้เบาบางลง นี่ทางไปของพระอริยบุคคลนะ ทางไปพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว เป็นทางสูง ให้มันไว้

ไม่พื่อนรำขบร้อม ประโคมเครื่องติดสติดีเป่าต่างๆ ไม่มีทีเดียว ไม่บรรเลงเครื่องต่างๆ ไม่มี เว้นขาดทีเดียว ขบร้อมประโคมเครื่องติดสติดีเป่านั้นเป็นไฉน? เกื้อกูลให้เกิดความยั่วยวนใจ ชักชวนให้ครองเรือน ไม่ชักชวนในทางหมดกิเลส ไม่ชักชวนในทางบรรเทาภิเลส ไม่ชักชวนในทางมรรคผลนิพพาน ก็เว้นเสียขาดจากสันดาน พวกกามพวกตัณหา เช่นนี้ ได้ชื่อว่าประพฤติธรรมเลิศประเสริฐขึ้นไปกว่าศีล ๕ ทางไปของพระอริยบุคคล

เว้นตัดทรงประดับประดารา่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอม เครื่องยั่วยวนให้เกิดความยวนใจ ให้เกิดความยั่วยวน ให้เกิดความยั่วยวนกวนใจต่างๆ เหล่านี้ ก็เว้นเสียขาดจากใจอีก เว้นเสียขาดจากใจก็ทอนเสียซึ่งพวกตัณหาทั้งนั้น พวกคันธตัณหา

ของกลิ่นของหอม คันธัตถหา รสัตถหา โผฏฐัพพัตถหา พวกคันธัตถหาของหอม เหล่านี้แหละ ละเสีย นี่ก็ตัดกำลังอย่างแรง ตัดกำลังมารอย่างแรง พวกประพตีสีล ๘ นี้

ไม่นั่งนอนอาสนะสูงใหญ่ เออ อาสนะสูงใหญ่เป็นไง? ร้ายอีกเหมือนกัน เรา ไปอยู่อาสนะจ้องๆ อยู่ในดงในดอน ในดงในดอนในป่า ใจเราก็มักกำเริบ ถ้าได้อาสนะ โอโถงในรั้วในวังล่ะเป็นไง? ใจมันก็ครึกครื้นไปอีกอย่าง มันก็แปรไปจากสภาพเดิม มันก็จะไปกันใหญ่โตกันละ ไปสร้างบ้านสร้างเรือนกันละ เรื่องนี้ พวกถือศีล ๘ ให้เว้น ขาดเสียจากที่นั่งที่นอนอาสนะสูงใหญ่ ไม่ให้เกิดยั่ววนกวนใจไปในทางโลก นี่ก็ ตัดเสียซึ่งโผฏฐัพพัตถหา ความถูกต้องทางกายให้เกิดยั่ววนใจ เว้นขาดจากใจ ศีล ๘ บริสุทธบริบูรณ์เป็นอันดี ไม่ขาดตกบกพร่องแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง รักษาไว้ จะ ล่วงล้ำข้อใดข้อหนึ่งให้มีความละอาย ให้มีความสะดุ้งกลัว รักษาไว้ให้บริสุทธบริบูรณ์ ศีล ๘ บริสุทธบริบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง ได้ชื่อว่าผู้นั้นตั้งอยู่ในหิริโอตตปัปะ ได้ชื่อว่า เกื้อกูลแล้วในธรรมอันขาว

ความบริสุทธนั้นเป็นธรรมอันขาวแท้ๆ ไม่ใช่เป็นธรรมอันขุ่นมัวเศร้าหมองอย่าง หนึ่งอย่างใด **สนฺโต** นั้นแหละเป็นธรรมสงบเป็นขั้นๆ ขึ้นไป ตามส่วนของศีลนั้นๆ สงบขึ้นไปเป็นขั้นๆ เมื่อสงบขึ้นไปเป็น **สนฺโต** แล้ว **สปปุริสา** ผู้มีใจสงบระงับ ย่อมกล่าวว่า นั้นแหละ เป็นธรรมอันประเสริฐในโลก หรือเป็นเทวธรรม เป็นธรรมของ เทวดา นี่ให้มีศีล ๕ บริสุทธอย่างนี้

ฝ่ายสามเณรก็ให้มีศีล ๑๐ บริสุทธทุกๆ ข้อเทียว ตรงเข้า หยิบเงินและทอง **ไอ้ เงินทองร้ายจริง เงินทองร้ายนัก ถ้าใครหยิบเข้าแล้วละก็ ใจกำเริบ กำเริบเสิบสานัก** หยิบ เงินทองใช้ได้อย่างชอบใจ ใจกำเริบเสิบสาน สามเณรจ้องๆ ไม่มีเงินติดมือเลยอย่างนี้แหละ หน้าตาจ้องๆ อยู่อย่างนี้แหละ ถ้าได้เงินเข้าสัก ๑,๐๐๐ บาทเท่านั้นแหละ ถ้า มันติดมือแล้วละก็ เอาแล้ว เออ จ้องๆ กลายเป็นคึกคักขึ้นแล้ว แข็งแรง แกร่งขึ้นแล้ว พูขึ้นแล้ว หน้าตาแจ่มใสขึ้นแล้ว นั้นๆๆๆ มันกลายเป็นอย่างนี้แหละ เห็นมัยล่ะ มันทำให้ กลายได้อย่างนี้นะ ถ้ามันกลายได้อย่างนี้พึงรู้ไว้เถิด เงินทองมันอยู่ในมือคนใดนะ มันทำพิษทำร้ายนัก มันไปอยู่กับใครๆ ละ มันร้ายนัก เดิมนะเป็นชี่ เป็นแปรงๆ เป็นชี่ เอาเงินไปให้ ไม่มีเงินมันก็จ้องละชี่ นั้นแหละ อีกสักสองสามวันมาดูมันสิ มันเปลี่ยน สภาพที่เดียวแหละ อ้ายแปรงๆ มันหายไปแล้วละ กลายมาเป็นคึกคักขึ้นแล้วละ นั้น นั้นะ มันกลายเป็นอย่างงี้ละ เหตุนั้น การหยิบหรือถือเงินในมือนะร้ายนักทีเดียว

พระพุทธเจ้าเห็นอำนาจร้ายมาก ในเรื่องนี้ มีหญิงในพุทธกาล เขาเล่าเรื่อง หญิงคนจนทอหูกอยู่คนหนึ่ง นี่เขาเรียกว่าหญิงทอหูก หญิงทอผ้า คนจนไม่มีเตียงสาอะไร ก็จ้องอยู่นั่นแหละ ผู้ที่รู้จักเตียงสาอยากจะมีเงินว่ามันเป็นยังไงบ้าง เอาเงินไปให้หญิงคนนั้นแหละ ไม่ได้ให้เลยหรอกนะ เอาไปผิงไว้ ผู้หญิงคนนั้นนั่งทอผ้าอยู่ ๔ บาทเท่านั้นแหละ ไปผิงไว้ไม่ให้รู้หรอก หญิงคนที่จ้องนั้นแหละ กลายเป็นคนคึกคัก เป็นคนอหังการมมังการขึ้นแล้ว กลายเป็นคนมั่งมีขึ้นในตัวแล้ว ไม่รู้ไอ้เงินมันขึ้นมาถูกเขายังไงก็ไม่รู้ กลายเป็นคนอหังการมมังการขึ้นแล้ว แต่เพียงถูกไอ้เงินเท่านั้นนะ มันไม่ถูกถึงตัวเงินหรอก

ถ้าจะไปหยิบเงินหยิบทองที่ต้องการใช้ได้เท่านั้นแหละ เณรก็เสียเณรหมด พระก็เสียพระหมด เพราะเหตุอะไรล่ะ ประพตฺติอย่างฆราวาสเขา ไม่ควรน่านับถือ ประพตฺติอย่างฆราวาสเขา ประพตฺติอย่างคนครองเรือน ที่เรียกว่า **คหภูจ** คฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ใช้เงินใช้ทองเช่นนี้ ไม่น่านับถือ ไม่น่าบูชา ทำเสียเส้นพระวินัย ของที่ใช้ นั้นพระก็เป็นนิสสัคคีย์ เณรก็ศีลไม่บริสุทธิ์ ทำลายพุทธศาสนา อย่างนี้ใช้ไม่ได้ ต้องเว้นกันขาดทีเดียว ต้องมีหิริโอตตปปะ ถ้าศีลก็มี ๑๐ สีกขาบทไม่ล่วงไปข้อใดข้อหนึ่ง ถ้า ๘ สีกขาบทก็ไม่ล่วงไปข้อใดข้อหนึ่ง รักษาความบริสุทธิ์นั้นไว้ ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ไม่ขาดตกบกพร่อง

สูงขึ้นไปกว่านั้นศีล ๒๒๗ ศีลของภิกษุมี ๔ แต่ว่า ๒๒๗ นั้นหมวดเดียว มี ๔ ปาฏิโมกขสังวรศีล อินทริยสังวรศีล อาชีวปาริสุทธิศีล ปัจจัยสันนิสสิตศีล ศีลของพระภิกษุมี ๔ ถ้าว่าแต่แต่เพียงว่าศีลปาฏิโมกข์ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยตะ ๒ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ ปาจิตติย ๘๒ ปาฏิเทศนียะ ๔ เสขิยะ ๗๕ อธิกรณสมณะ ๗ รวม ๒๒๗ สีกขาบท เช่นนี้นะ เรียกว่าปาฏิโมกข์สังวรศีลอันเดียว สำรวมตามพระปาฏิโมกข์ เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ทำตามข้อที่พระองค์ทรงอนุญาต ได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ดี ถ้าไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์มีความอายนัย มีความสะดุ้งกลัวนัย อายว่าเป็นพระไม่บริสุทธิ์ ตายไปต้องไปนรก ไม่ต้องไปไหน กลัวอย่างนี้ให้ทำตัวอย่างนี้ ถ้าว่าทำตัวให้บริสุทธิ์เป็นอันดีได้ชื่อว่า **สุกฺกธมฺมสมาหิตา** เกื้อกูลแล้วในธรรมอันขาว

สนฺโตะ คำแปลเป็นธรรมอันสงบอยู่แล้ว ตั้งอยู่ในความสงบแล้ว ยังไม่พอเท่านั้น อินทริยสังวรศีล สำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้ายเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องทางโณภูมิจึงจะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ สำรวมอินทริยจะ

สำรวมอย่างไร สำรวมตา ไม่ให้โปรดเกินไป พอเหมาะพอเจาะ สำรวมหู สำรวมหู
คอยระวังไว้ ไม่ให้แสหาเสียงที่ชอบใจ ที่ให้เกิดความกำหนัดยินดี สำรวมจมูก ก็
กำหนดกลิ่นไว้ ไม่ให้ยินดี สำรวมลิ้น กำหนดรสไว้ ไม่ให้ยินดี สำรวมกาย โภจวิญญู
กำหนดไว้ กำหนดอารมณ์ทางใจ อารมณ์ทั้งหมด สำรวมหมด ในเวลาที่เห็นรูป
ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโภจวิญญู รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ ไม่ให้ความยินดียินร้าย
เล็ดลอดเข้าไปได้ ใจอยู่กับอะไร นั่นใจต้องมีธรรมารมณ์อยู่ ต้องอยู่กับธรรมารมณ์
ต้องอยู่กับธรรมที่เกิดกับใจ ธรรมอะไรที่เกิดกับใจ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ก็ดี
ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดก็ดี กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียดก็ดี ดวงธรรม
ที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมก็ดี รูปพรหมละเอียดก็ดี กายอรูปพรหมก็ดี อรูปพรหมละเอียด
ก็ดี ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายก็ดี เข้าถึงกายไหน อยู่กับดวงธรรมกายนั้น ปัก
อยู่กับดวงธรรมกายนั้น เดินก็ตริถึงดวงธรรมนั้น ยืนก็ตริถึงดวงธรรมนั้น นั่งก็ตริ
ถึงดวงธรรมนั้น นอนก็ตริถึงดวงธรรมนั้น จรดอยู่กับใจ จรดอยู่กับธรรมนั้น นี่เขา
เรียกว่า ศีล ๑ ศีล ๑ อันนี้อย่างชนิดนี้ทั้ง ๔ รวมหมด ปาฏิโมกข์ก็รวมหมด
อินทริยก็รวมหมด อาชีวนปาริสุทธิศีล เลี้ยงชีพโดยชอบ ไม่หลอกลวงเขาเลี้ยงชีวิต เลี้ยง
ชีพบริสุทธิ์จริงๆ นั่นก็เป็นศีลของภิกษุอันหนึ่ง ปัจจัยสันนิสิตศีล พิจารณาปัจจัยทั้ง
๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ ไม่บริโภคด้วยตัณหา นี่ก็เป็นศีลอีกอันหนึ่ง ปัจจัย
สันนิสิตศีลนั้นแหละเป็นสำคัญนัก ถ้าเป็นอินทริยบริโภค บริโภคด้วยความเป็นหนี้ ไม่ได้
พิจารณาปัจจัยละ ให้เต็มส่วนเต็มที่ ใช้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยแล้วละก็
ได้ชื่อว่าภิกษุบริโภคด้วยความเป็นหนี้ จะต้องตายไปเป็นวัวให้เขาใช้ เป็นควายให้เขา
ขี่ ให้เขาใช้ไป เป็นม้าให้เขาขี่ เป็นช้างให้เขาขี่ ไม่งั้น สูงไปกว่านั้น อย่างเบาไปกว่า
นั้น กลายเป็นปาวเป็นทาสเขา เป็นมนุษย์ เขา ก็เป็นปาวเป็นทาสเป็นคนใช้เขา
เขาไม่ใช่เจ้านายก็อยากให้เขาใช้นัก ไปทำอาสาเขา เปื่อยไปอย่างนั้นแหละ เพราะเป็นหนี้
เขาแล้ว บริโภคด้วยความเป็นหนี้ไปแล้ว นี่เป็นหนี้อย่างจ้ล้าบาก จีวร เมื่อเวลาจับ
จีวรเขามาถวายเป็น ใช้ธาตุปัจจุเวก ว่าจีวรนี้สักแต่ว่าธาตุ เป็นปัจจัยสักแต่ว่าธาตุ ไม่ใช่
สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ไตๆ แล้วก็ทิ้งขว้างเปล่าไป จีวรนี้ เป็นของไม่เนาไม่
เปื่อย นาคู่นาชม ไม่สกปรกเปื้อนอะไร เป็นของพออยู่ได้ พอถูกต้องร่างกาย
กลายเป็นของเสียหายไปได้ ไม่นาคู่นาชมไปได้ พิจารณาจีวรอีก คิดแล้วก็เมื่อเวลาจะ
นุ่งก็ ไม่ได้นุ่งเพื่ออื่น นุ่งเพื่อจะป้องกันเสียเรื่องฟ้า เรื่องหนาวแลร้อน เหลือบแลยุ้ง ฐ
เล็กฐใหญ่ ตะเข็บตะขาบต่างๆ เพื่อจะไม่ให้กายกำเริบเท่านั้น พิจารณาดังนั้นก็นุ่งห่ม

ไป นุ่งห่มไปแล้วก็พิจารณาแบบเดียวกันอีก ซ้ำอีก เรียกว่า อดีตปัจจเวก พิจารณาจิวร
นุ่งห่ม พร้อมด้วยองค์คุณ ชาติปัจจเวก ปฏิภูมปัจจเวก ตังขณิกปัจจเวก อดีตปัจ
เวกแล้ว จันจ้งหันละ ก็แบบเดียวกัน พิจารณาด้วย ชาติปัจจเวก ปฏิภูมปัจจเวก
ตังขณิกปัจจเวก อดีตปัจจเวก นังนอนเสนาสนะละ ก็แบบเดียวกัน พิจารณาด้วย ชาติ
ปัจจเวก ปฏิภูมปัจจเวก ตังขณิกปัจจเวก อดีตปัจจเวก บริโภคหยุกยารักษาใช้ละ ต้อง
พิจารณาด้วย ชาติปัจจเวก ปฏิภูมปัจจเวก ตังขณิกปัจจเวก อดีตปัจจเวก ถ้าขาดข้อใด
ข้อหนึ่ง ปัจจัยสันนิสิตศีลไม่บริสุทธิ์ เป็นอินบริโภค บริโภคโดยความเป็นหนี้เขา อย่าง
นี้ต้องได้รับความทุกข์ต่างๆ นานา เพราะเหตุว่าเป็นหนี้เขา ต้องบริสุทธิ์ ถ้าไม่บริสุทธิ์
ต้องมีหิริโอตตปปะ อาย ไม่ได้ เป็นพระศีล ๒๒๗ ไม่บริสุทธิ์ อาย อินทริยสังวรศีล
ไม่บริสุทธิ์ก็อาย สะดุ้งกลัวอีกเหมือนกัน ปัจจัยสันนิสิตศีลไม่บริสุทธิ์ก็อาย อาชีวกปาริ-
สุทธศีลไม่บริสุทธิ์ก็อาย สะดุ้งกลัวอีกเหมือนกัน ปัจจัยสันนิสิตศีลไม่บริสุทธิ์ก็อาย
สะดุ้งกลัวเหมือนกัน แบบเดียวกัน

เหมือนเราท่านในบัดนี้ เมื่อได้ศีลปรากฏหมดจดสมบูรณ์บริบูรณ์ พระณเฑาะ
ศีลบริบูรณ์สมบูรณ์บริบูรณ์ อุบาสกอุบาสิกาได้ศีลสมบูรณ์บริบูรณ์เสีย เท่านั้นพอหรือ
พบพุทธานุสาสนา ไม่เข้าถึงพระรัตนตรัยอายนักร อายนักร อายด้วยประการใดน อายโดย
อาการว่า มาพบพุทธานุสาสนา พระพุทธานุสาสนานะคืออะไร คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
พระพุทธเจ้าสอนว่าอะไร สอนทำใจให้สงบระงับ ให้ทำใจหยุดทำใจนิ่ง ชั่วด้วยกาย
วจา ใจ ไม่ให้ทำที่เดียว ทำแต่ดีด้วยกาย วจา ใจ ทำใจให้ใส ใสหนักเข้า หนัก
เข้าละก็ต้องเข้าถึงพระรัตนตรัย เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ถ้าไม่เข้าถึง
พุทธรัตนะก็ไม่รู้จักตัวพระพุทธานุสาสนา ไม่เข้าถึงธรรมรัตนะก็ไม่รู้จักตัวพระธรรมในพระ
พุทธานุสาสนา ไม่เข้าถึงพระสังฆรัตนะก็ไม่รู้จักพระสงฆ์ในพระพุทธานุสาสนา ไม่รู้จักจริง ๆ
รู้จักแต่ชื่อ ไม่เห็น ไม่รู้จัก ไม่เห็น ไม่ได้ ไม่เข้าไม่ถึง ก็ได้ชื่อว่าไม่รู้จัก ไม่รู้จักก็
ได้ชื่อว่าไม่ได้ลิ้มรสศาสนา ถ้าไม่เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ละก็ไม่ได้ลิ้ม
รสศาสนาละ เป็นตัวศาสนาสำคัญทีเดียว

ลิ้มรสจะเป็นไฉน ก็ไม่รู้จักรสศาสนานะสิ ก็รสศาสนา คือตัวพุทธรัตนะนี้ ธรรม
รัตนะ สังฆรัตนะ รสชาติเป็นยังงัฟพุทธรัตนะ อ้าวต้องเข้าถึงชะก่อนสิ พวกเข้าถึง
ถามดูก็ได้ เข้าถึงพุทธรัตนะรสชาติเป็นยังงัฟ รสชาติเป็นยังงัฟละ ก็ลิ้มกายมนุษย์สิ
กายมนุษย์นี้มันของหยาบนี้ นั่นละเอียนนัก เข้าถึงพุทธรัตนะแล้วละก็ลิ้มเขียว ว่าสูง
จริง นี่วิเศษจริง ประเสริฐจริง ท่านถึงเป็นผู้เลิศผู้ประเสริฐเพราะเข้าถึงกายนี้เอง เข้าถึง

ใจสงบรับทั้งหลาย ย่อมเย็นยอยกย่องส่งเสริมชมเชยว่า เทวธมฺมา เทวธมฺมาติ วุจฺจเร
อันนักปราชญ์ทั้งหลายย่อมกล่าวว่า เป็นธรรมอันประเสริฐในโลกด้วยประการดังนี้

วันนี้ตั้งใจที่จะแสดงหิริโอตตปปะให้กว้างขวางออกมาอย่างนี้ แสดงกว้างขวาง
ออกมาอย่างนี้ละก็ เราฟังหิริโอตตปปะ ๒ ข้อเท่านั้น วันนี้ได้ฟัง หิริ โอตตปปะ ๒
ข้อเท่านั้น แล้วจำเป็นใจความไว้ว่า ธรรมะอันดี ความบริสุทธิ์ของศีล ศีล ๕ ศีล ๘
ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ถ้าไม่บริสุทธิ์แล้วให้มีความละเอียดความสะอาดแล้ว แก้ไขให้บริสุทธิ์
ไว้ ถ้าเราไม่เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะแล้ว ให้มีความละเอียดความ
สะอาดแล้วว่า เราเข้าถึงกันหมดไป เราไม่เข้าถึง ก็ให้มีความละเอียดมีความสะอาดแล้ว
มีความละเอียดว่าเราไม่ได้ไม่ถึงกับเขา เขาได้เขาถึงเช่นนั้น ให้มีความละเอียดความ
สะอาดแล้ว ว่าเราจะไม่พินอบาย ถ้าได้เสียแล้วเราต้องพินอบาย แน่ใจอย่างนั้นได้ชื่อ
ว่าเกื้อกูลในธรรมอันขาว เป็นผู้ที่มีใจสงบรับ นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมกล่าวว่าตั้งอยู่
ในธรรมอันเลิศธรรมอันประเสริฐ อยู่ในเทวธรรม ธรรมของเทวดาทีเดียว ไม่ใช่ของ
มนุษย์ ให้แน่นอนในใจอย่างนี้ละ

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลีใน หิริโอตตปสัมปันนา ตั้งแต่ต้นจน
อวสานนี้ เป็นโวหารเทศนาแปลเป็นปาฐกต๋อไปกว้างขวางยิ่งกว่านักหนา จำไว้เป็น
ตำรับตำรา ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้พอเป็นเครื่องประดับประคองสนองศรัทธา ประดับ
สติปัญญาคุณสมบัติของท่านผู้พุทธบริษัท ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตบรรดามาสโมสรในสถาน
ที่นี้ทุกถ้วนหน้า สิทธิมตฺถุ สิทธิมตฺถุ สิทธิมตฺถุ อิํ ฬลํ เอตสฺมี รตนตฺตยสฺมี
สมปสาทนเจตโส ขอจิตอันเลื่อมใสของท่านทั้งหลาย ทั้งภิกษุสามเณร อุบาสก
อุบาสิกาในพระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ ทุกประการ
ดังอาตมภาพรับทานวิสัยนามาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยม
ความเพียงเท่านี้

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

พระมหาเจดีย์มหารัชมงคล วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)